

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЙОГО РОЗВИТОК

DEVELOPMENT OF THE STRATEGIC PARTNERSHIP BETWEEN UKRAINE AND THE IMPACT OF THE WAR ON ITS DEVELOPMENT

УДК 339.5 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.20-3>

Мостенська Т.Л.¹

д.е.н., професор,
професор кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Рябчик А.В.²

к.е.н., доцент,
доцент кафедри маркетингу та
міжнародної торгівлі,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Луцій О.П.³

к.е.н., професор кафедри маркетингу
та міжнародної торгівлі,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Mostenska Tetiana

National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine

Riabchik Alla

National University of Life and
Environmental Science of Ukraine

Lutsii Oleksandr

National University of Life and
Environmental Science of Ukraine

В статті показано, що для відносин стратегічного партнерства необхідне визначення головних напрямів взаємодії, засобів і шляхів, які ведуть до реалізації спільних цілей, продувана концепція відносин. Визначено систему стратегічного партнерства нашої держави яка формується згідно з обраним Україною стратегічним курсом на модернізацію країни у відповідності до сучасних викликів глобалізованого світу. Відмічено що Україна визначає свої зовнішньополітичні пріоритети і вибудовує систему відносин стратегічного партнерства у двох головних вимірах – на рівні інтеграційних процесів з Європейським Союзом, на рівні країн-глобальних гравців (США, КНР) та на регіональному рівні (Польща, Туреччина та інші). Автори відзначають основні завдання нової економіки повоєнної України. Це побудова базису реального сектора та розвитку партнерських відносин на сучасних технологічних засадах, здатних забезпечити структурну перебудову економіки з пріоритетним розвитком переробних виробництв, утиліти у процеси створення і розподілу продукції і послуг.

Ключові слова: стратегічне партнерство, реальний сектор економіки, принципи сталого розвитку, партнерські відносини, стратегічні відносини, потенціал, виробнича кооперація, потенціал, повоєнне відновлення.

The article shows that strategic partnership relations require the definition of the main areas of cooperation, the means and ways to achieve common goals, a well-thought-out concept of relations, the definition of the means to achieve goals and objectives, the stages of their implementation, and the neutralization of factors that hinder this. The article defines the system of strategic partnership of our state, which is being formed in accordance with Ukraine's chosen strategic course for the modernization of the country in line with the current challenges of the globalized world. The article notes that Ukraine defines its foreign policy priorities and builds a system of strategic partnership relations in two main dimensions: at the level of integration processes with the European Union, at the level of global players (the US, China), and at the regional level (Poland, Turkey, and others). All these main directions of Ukrainian foreign policy are self-sufficient and at the same time complementary. The authors highlight the main tasks of the new economy of post-war Ukraine. These include building the foundations of the real sector and developing partnerships based on modern technologies capable of ensuring the structural restructuring of the economy with priority given to the development of processing industries, implementing progressive European policy solutions in the processes of creating and distributing products and services, whose agenda includes such competitiveness factors as energy efficiency, the implementation of the principles of sustainable development and the circular economy, resource-efficient and clean production. It has been shown that since the beginning of the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, the real sector of the economy has suffered devastating losses and destruction of assets, production and distribution chains, logistics chains, infrastructure, agricultural and land resources, and human capital. Therefore, the development of mutually beneficial relations with the Asia-Pacific countries, primarily with the states of East and Southeast Asia, should become one of Ukraine's strategic foreign policy priorities.

Key words: strategic partnership, real sector of the economy, principles of sustainable development, partnership relations, strategic relations, potential, production cooperation, potential, post-war recovery.

Постановка завдання. Відносини стратегічного партнерства є одним з важливих інструментів зовнішньої політики, який дедалі ширше використовується провідними країнами та інтеграційними об'єднаннями, оскільки дозволяє підвищити результативність їх дій на міжнародній арені. Довгострокове, випробуване часом партнерство стає гнучким механізмом взаємодії країн, об'єднаних навколо вирішення стратегічних завдань для реалізації власних національних інтересів і підвищення рівня стабільності у світі.

Випробовування міцності стратегічних відносин відбувається в умовах поглиблення глобальної й регіональної конкуренції, загострення боротьби за ринки збуту та природні ресурси на

тлі наростання негативних тенденцій у глобальній економіці. Перерозподіл міжнародного балансу сил, стрімкий розвиток нових глобальних потуг створюють додаткові виклики для консолідації дій країн-партнерів і водночас породжують можливості для створення нових конфігурацій міжнародного партнерства.

В українській зовнішній політиці поняття стратегічного партнерства ще досі не отримало остаточного змістовного наповнення, що у попередні роки мало наслідком надмірне розширення кола «стратегічних партнерів» України. Така практика суттєво зменшувала ефективність цього важливого зовнішньополітичного інструменту, заважала спрямуванню зусиль на розвиток дійсно значущих,

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2112-4745>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6290-3609>

³ ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5235-9655>

стратегічно важливих для нашої держави моделей відносин та механізмів взаємодії. І тому потребує більш досконалого вивчення і використання в діяльності підприємств, а особливо під час військових дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемам зовнішньоторговельної політик Китаю в умовах економічної глобалізації присвячені роботи таких видатних вітчизняних та іноземних дослідників, як Бондаренко В., Луцишин З., Ларіна Я., Ліфінцев Д., Князик Ю., Чжан Хенгрюн, Ван Юнг та інших. Зовнішня торгівля КНР була предметом досліджень китайських вчених Чена Хунцзе, Чжана Цзяньчжен та Лі Цехао. Дослідження українсько-китайського співробітництва здійснювали вітчизняні науковці О. Луцій, К. Луцій, А. Мовчанюк, А. Рябчик, М. Сидоров та інші.

Постановка завдання. Метою дослідження є побудова послідовної системи відносин стратегічного партнерства яке забезпечить Україні поступальний демократичний розвиток та зміцнення міжнародних гарантій її безпеки.

Виклад основних результатів дослідження.

Стратегічне партнерство – тип міждержавних відносин, побудований як послідовна система взаємодії держав в напрямі реалізації спільних стратегічних завдань, інтересів та цілей. На відміну від союзницьких відносин стратегічне партнерство не передбачає жорсткої системи зобов'язань політичного, економічного, гуманітарного або безпекового характеру.

В широкому розумінні стратегічне партнерство – це система взаємодії двох або кількох держав, яка ґрунтується на визнанні спільних цінностей та/або бачення, високому рівні співробітництва у визначених сферах, обопільній зовнішньополітичній підтримці, зокрема, в рамках міжнародних організацій, узгодженні позицій у кризових ситуаціях та при вирішенні міжнародних конфліктів.

При цьому можливі розходження позицій країн-партнерів з тих або інших питань не повинні істотно впливати на розвиток стратегічного співробітництва в цілому [1; 2].

У вузькому розумінні стратегічне партнерство може бути побудовано на більш прагматичних засадах, навколо реалізації масштабних міждержавних проєктів, зокрема, в торгівельно-економічній, транспортно-інфраструктурній, політичній, безпековій та інших галузях. Наповнення стратегічного партнерства конкретним змістом відбувається залежно від специфіки цілей та завдань, що вирішуються за його допомогою.

Відносини стратегічного партнерства формалізуються у відповідних угодах і домовленостях та втілюються у поточну практику взаємодії країн-партнерів. Такі відносини нерідко передбачають наявність певних інституційних основ у вигляді

постійно діючих або ad hoc консультативних механізмів тощо. Відсутність формалізованого належним чином механізму функціонування відносин стратегічного партнерства створює ситуацію невідзначеності процесу їх імплементації.

Відносини стратегічного партнерства встановлюються між сторонами, що мають стратегічне значення одна для одної, і які спроможні, завдяки партнерським відносинам, підвищувати свою роль та вплив у більш широкому міжнародному контексті.

Відносини України зі своїми стратегічними партнерами становлять одну з ключових основ її зовнішньополітичної діяльності. Включення України в систему стратегічних відносин з провідними державами світу засвідчує значущість нашої країни як міжнародного актора [4; 7].

Вибір Україною стратегічних партнерів ґрунтується на стратегічному баченні шляхів розвитку держави, обумовлений усвідомленням її національних інтересів і засобів їх реалізації.

У ряді випадків характер цих відносин може набувати життєво важливого значення для існування і розвитку нашої держави. Зміцнення і розвиток стратегічних відносин, надання їм більш глибокого змісту має становити провідну сферу застосування зусиль української дипломатії та інших державних інституцій.

Визначення можливих партнерів та розвиток потенціалу двосторонніх взаємин до такого рівня – тривалий і складний процес, який залежить від низки чинників політичного, економічного, безпекового, культурного тощо характеру. У свою чергу, партнер також має бути зацікавлений у стратегічному співробітництві як складовій реалізації власних національних інтересів.

Система стратегічного партнерства нашої держави формується згідно з обраним Україною стратегічним курсом на модернізацію країни у відповідності до сучасних викликів глобалізованого світу [8].

Відносини України з різними стратегічними партнерами не повинні входити у суперечність між собою, мають бути максимально гармонізованими, на що і спрямовуються зусилля української дипломатії.

У випадку виникнення серйозних розбіжностей або конфліктних ситуацій між різними стратегічними партнерами України, якщо вони зачіпають нашу державу, вибір форми її поведінки в тій чи іншій ситуації має здійснюватися у відповідності до національних інтересів та обраного нею стратегічного курсу.

Україна визначає свої зовнішньополітичні пріоритети і вибудовує систему відносин стратегічного партнерства у двох головних вимірах – на рівні інтеграційних процесів з Європейським Союзом, на рівні країн-глобальних гравців (США, КНР) та на регіональному рівні (Польща, Туреччина та інші).

Усі ці магістральні напрями української зовнішньої політики є самодостатніми та водночас взаємодоповнювальними [4; 3].

Інтеграція до ЄС поряд із вирішенням зовнішньополітичних завдань передбачає проведення радикальних внутрішніх реформ з метою наближення до європейських економічних, соціально-політичних, правових стандартів.

Головною об'єднувальною метою стратегічних відносин з глобальними державами є посилення міжнародних гарантій безпеки України для збереження її суверенітету, територіальної цілісності, демократичного поступу і економічного розвитку. Відносини України з кожним з глобальних партнерів мають свою специфіку, акцентують на конкретних напрямках співробітництва з метою вирішення чітко окреслених стратегічних завдань.

Але з початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну реальний сектор економіки зазнає нищівних втрат та руйнувань активів, виробничо-збутових, логістичних ланцюгів, об'єктів інфраструктури, аграрних і земельних ресурсів, людського капіталу. За оцінками експертів проєкту KSE Institute «Росія заплатить»¹, станом на початок вересня 2023 р. загальна сума прямих збитків, завданих Україні через війну, сягає 151,2 млрд дол. США; транспорт посідає друге місце за обсягами збитків (після житлових будівель), – їх загальна сума складає 36,6 млрд дол. США. Прямі втрати у промисловості оцінено у 11,4 млрд дол. США, у сфері АПК і земельних ресурсів – 8,7 млрд дол. США. Порівняно з довоєнним періодом реальний сектор відіграє відчутно меншу роль у створенні ВВП країни – у 2022 р. він забезпечив 19,7 % ВВП загалом по економіці (у 2021 р. – 26,6 %) [8].

У 2023 р. вдалося започаткувати відновлювальний тренд у галузях реального сектора, що стало можливим завдяки попиту на внутрішньому ринку, зокрема на продукцію для потреб ЗСУ та для інфраструктурного відновлення країни, поліпшенню забезпечення електроенергією споживачів, релокації виробництв, лібералізації зовнішньої торгівлі, диверсифікації шляхів експорту українських товарів. Утім, основою розбудови реального сектора досі є його ресурсні та географічні переваги, а не науково-технологічний потенціал.

Такий підхід десятиліттями знекровлює національну економіку, посилює її сировинізацію, не створює умов для реалізації потенційних можливостей генерувати значно більші прибутки від глибокого перероблення ресурсів усередині країни, інтегрування технологій та інновацій у переробні виробництва. Подальше відновлення економічної динаміки в умовах війни потребує подолання існуючих проблем та обмежень, масштабування ефективних стратегій та практик підприємств щодо виходу з кризи та пристосування до нових умов діяльності. Водночас, завданням нової

економіки повоєнної України має бути побудова базису реального сектора та розвитку партнерських відносин на сучасних технологічних засадах, здатних забезпечити структурну перебудову економіки з пріоритетним розвитком переробних виробництв, утілити у процеси створення і розподілу продукції і послуг прогресивні рішення європейської політики, на порядку денному якої перебувають такі фактори конкурентоспроможності як енергоефективність, упровадження принципів сталого розвитку і циркулярної економіки, ресурсоефективного та чистого виробництва тощо [8].

Тому необхідна розробка концептуальних, інструментальних, прикладних компонентів забезпечення стійкого розвитку реального сектора економіки України і партнерських відносин в умовах війни та повоєнного відновлення з урахуванням наявних викликів та можливостей.

Стратегічне партнерство України із США є впливовим чинником у євроатлантичному просторі, що сприяє встановленню більш стабільної та збалансованої системи міжнародних відносин у регіоні.

Визнання України стратегічним партнером США, проголошене ще у 1996р., сприяло підвищенню рівня двосторонніх відносин. Модель стратегічного партнерства протягом наступних років набувала нового, більш ґрунтового змісту, переосмислювалася у відповідності до трансформації пріоритетів зовнішньої політики обох держав. У рамках відносин стратегічного партнерства Україна взяла участь у міжнародних миротворчих операціях в Іраку та Афганістані, активно співпрацює зі США в інших антитерористичних заходах.

В українсько-американській Хартії про стратегічне партнерство від 19 грудня 2008 р. підтверджено гарантії безпеки і територіальній цілісності України, передбачено зміцнення співпраці у питаннях оборони і безпеки для запобігання глобальним загрозам стабільності в світі, а також наголошено на розвитку співробітництва в сферах економіки, торгівлі, енергетики.

Положення Хартії спрямовані на зміцнення демократії, активізацію контактів між людьми, розвиток співпраці у гуманітарній сфері. Основним механізмом реалізації Хартії є українсько-американська Комісія стратегічного партнерства, яку очолюють керівники зовнішньополітичних відомств обох країн.

Нині стратегічне партнерство зі США сфокусоване, передусім, на вирішенні завдань зміцнення гарантій безпеки для України та спільної боротьби з глобальними загрозами а саме військових дій із сторони РФ.

У дусі стратегічного партнерства США надають стратегічну підтримку Україні в її євроінтеграційних прагненнях та зусиллях щодо набуття впливового регіонального лідерства у відповідності до її економічного і геополітичного потенціалу.

Відновлення діалогу на вищому рівні з Китаєм під час візиту Президента України до КНР у вересні 2010 р. засвідчило взаємну зацікавленість сторін у комплексному розвитку двосторонніх відносин, максимальному використанні існуючого потенціалу співробітництва, поглибленні стратегічного партнерства. Підвищення рівня відносин між двома країнами актуалізується з огляду на широкі перспективи розширення співробітництва в торговельно-економічній, інвестиційній, транспортно-інфраструктурній, агропромисловій та інших сферах [6; 13; 14].

Стратегічний характер партнерства України з КНР має, насамперед, економічне підґрунтя. Стратегічно важливим питанням для КНР є оптимізація міжнародних транспортних потоків та розвиток транскордонної транспортної інфраструктури, зокрема реалізації проекту відродження «шовкового шляху». Розвиток української транспортної мережі в контексті трансконтинентальних перевезень цілком відповідає китайським інтересам щодо розширення торгівлі з Європою.

Існує зацікавленість КНР щодо розвитку співробітництва з Україною у технологічних сферах – машинобудуванні, космічній галузі, авіа-, судно- та двигунобудуванні, атомній та альтернативній енергетиці. Тільки через спільне виробництво високотехнологічної продукції з Китаєм, іншими новими центрами зростання, Україна зможе забезпечити собі гідне місце на світових ринках.

Стратегічні наміри щодо розвитку виробничої кооперації та залучення китайських інвестицій перетворює Китай на важливе джерело модернізаційного розвитку України. Створення індустріальних парків, зон технологічного розвитку не тільки забезпечить Україну новими робочими місцями, але й сприятиме технічному та технологічному прогресу нашої економіки. В свою чергу, Китай при реалізації стратегії просування своєї сучасної продукції на європейські ринки враховує можливість використанням транзитного потенціалу України.

Реалізація досягнутих на найвищому рівні українсько-китайських домовленостей, наповнення відносин стратегічного партнерства між обома країнами практичним економічним змістом, вимагають від України напрацювання комплексної і послідовної політики, яка б враховувала політичну, економічну й фінансову вагу Китаю у сучасному світі.

На регіональному рівні найбільш розвиненими, конкретизованими і визначеними є відносини стратегічного партнерства України з Польщею. Процес зближення національних інтересів обох країн, розпочатий із набуттям Україною незалежності, був підтриманий низкою двосторонніх зовнішньополітичних кроків, що започаткували шлях подолання історичних суперечностей, примирення та стратегічної співпраці заради спільного європейського

майбутнього обох країн. В дусі стратегічного партнерства Польща добровільно взяла на себе низку моральних зобов'язань перед Україною щодо захисту її інтересів в рамках ЄС, підтримки суверенітету, територіальної цілісності та євроінтеграційних прагнень нашої держави. Усвідомлення надзвичайно вигідних для обох країн перспектив політико-економічного співробітництва є чинником, дія якого може потенційно сприяти інтенсифікації процесів приєднання України до європейських структур [5].

Туреччина є для України найважливішим партнером на південному напрямі, спільно з яким можливо працювати над реалізацією стратегії перетворення регіону Чорного моря у зону миру, стабільності та безпеки, розвитку ОЧЕС, що передбачає створення зони вільної торгівлі і кооперації в Чорноморському регіоні.

Обидві країни також беруть активну участь у регіональних миротворчих процесах. Україна і Туреччина перебувають у безпосередній близькості до найбільш конфліктогенних зон світу – Балкан, Кавказу, Близького Сходу. Неврегульованість конфліктних ситуацій, можливість їх розповсюдження створюють вкрай нестабільну атмосферу в регіоні Чорного моря. Отже безпосередній інтерес обох країн значною мірою полягає в ефективному розв'язанні регіональних безпекових проблем.

Україна і Туреччина позитивно ставляться до активізації ролі ЄС в процесі врегулювання «заморожених» конфліктів, вважаючи, що європейський чинник здатний ефективно сприяти примиренню ворогуючих сторін, налагодженню міжрегіонального діалогу та співробітництва.

Обидві країни зацікавлені у створенні системи колективної безпеки в Чорноморському регіоні, що прямо пов'язано із нафтогазовими та транспортними проектами. Їх реалізація вимагає формування субрегіональних структур безпеки, які б утворили спільну платформу для співробітництва в цій сфері із максимальним врахуванням інтересів всіх держав регіону.

Війна вкрай негативно впливає на функціонування аграрної галузі України. Найбільших втрат зазнали сільгоспвиробники через знищення та пошкодження сільськогосподарської техніки (понад 4,65 млрд дол. США); втрати від знищення та крадіжки виробленої продукції оцінено у 1,87 млрд дол. США, від зруйнованих потужностей – у 1,33 млрд дол. США.

Непрямі загальні втрати агросектора України за рік війни Світовий банк оцінює в 31,5 млрд дол. США. Найбільші втрати – близько 46 % від загальної суми – спричинені зниженням внутрішніх цін на експортно орієнтовані товари (пшеницю, ячмінь, кукурудзу та насіння соняшнику). Суттєвими є втрати від зниження виробництва однорічних та

багаторічних культур (44 %), скорочення тваринництва та рибальства (6 %), зростання виробничих витрат у сільському господарстві (3%). За оцінками ФАО (Міжнародна продовольча та сільськогосподарська організація під патронатом ООН, англ. Food and Agriculture Organization, FAO) станом на кінець 2022 р., через війну сільські домогосподарства в Україні зазнали збитків близько 2,25 млрд дол. США. З них близько 1,26 млрд дол. США збитків завдано у галузі рослинництва та 0,98 млрд дол. США – тваринництва. В Україні 25 % сільськогосподарських домогосподарств зупинили або зменшили обсяги виробництва продукції через війну, у прифронтових областях – 38 %. 84 % аграрних підприємств, що перебувають у тимчасовій окупації, призупинили свою господарську та виробничу діяльність. Станом на жовтень 2023 р. 38 % агропідприємств не працюють, а 45 % відновили свою діяльність менше, ніж на половину.

Кількість діючих підприємств у галузі сільського, лісового та рибного господарства у 2022 р. зменшилася майже на третину (-31,4 %) з 51,8 тис. до 35,6 тис. Для галузі це найбільше зниження з 2012 р., яке водночас перевищує відповідний показник по економіці в цілому (-29,6 %). Кількість фізичних осіб-підприємців у галузі скоротилася значно менше – на 11,3 %. Кількість підприємств, які займалися рослинництвом – вирощуванням однорічних і дворічних культур – зменшилася з 40,6 тис. до 28,0 тис. (-31,2 %), вирощуванням багаторічних культур – з 1,6 тис. до 1,1 тис. (-31,1 %), тваринництвом – з 3,7 тис. до 2,6 тис. (-28,9 %), змішаним сільським господарством – з 988 до 616 одиниць (-37,7 %), допоміжною діяльністю у сільському господарстві та післяурожайною діяльністю – з 2,3 тис. до 1,5 тис. (-32,8 %). Загалом за 2022 р. кількість середніх підприємств у галузі зменшилася на 19,5 %, великих (понад 250 працівників та річний дохід, еквівалентний 50 млн євро) – на 20,4 %, малих (до 50 працівників та дохід до 10 млн євро) – на 31,8 %, мікропідприємств (до 10 працівників та дохід до 2 млн євро) – на 34,5 % [10; 11].

У важких умовах війни українські аграрії продовжують працювати на забезпечення потреб населення у продуктах харчування. Збільшується виробництво зернових та зернобобових культур. За даними Мінагрополітики, станом на 15.12.2023 р., аграрії намолотили 78,3 млн т, зокрема зернових та зернобобових культур намолочено 57,6 млн т, олійних культур – 20,7 млн т, зібрали 11,8 млн т цукрових буряків. Хоча загальна площа посівних ярих і озимих зернових у 2023 р. була на 980 тис. га меншою, ніж у 2022 р. і становила 10895 тис. га, погодні умови сприяли майже рекордній урожайності зернових культур (близько 55,0 ц/га), що значно збільшило обсяги врожаю.

За оцінками УКАБ (Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу»), у 2023 р. в Україні виробництво зернових культур було на 10 % більше порівняно з 2022 р.

Зросло й виробництво овочів. У 2023 р. в Україні було посіяно цибулі та моркви на 8,1 % та 6,1 % відповідно більше порівняно з 2022 р. Загальна площа під посадку капусти збільшилась на 1,7 %. Площа посівів столового буряка зросла на 7 %, картоплі – на 2 %. Станом на початок листопада 2023 р. українські аграрії зібрали майже 29 млн. т. овочів, найбільше картоплі – 21,2 млн т, а також 7,1 млн т інших овочів. Лідером зі збору овочів, окрім картоплі, у загальному підрахунку є аграрії Дніпропетровщини, котрі зібрали 780 тис. т урожаю. Найбільший урожай помідорів виростили фермери Миколаївщини – 275 тис. т. Найбільше капусти вродило на Львівщині – 234 тис. т, огірків – на Київщині – 72,8 тис. т. Баштанні культури зібрано на площі 29,8 тис. га із урожаєм 283 тис. т, зокрема кавунів – 214 тис. т, динь – 69 тис. т. Найбільше баштанних культур зібрали також аграрії Дніпропетровщини – 64 тис. т динь та кавунів [12].

Завдяки гарному врожаю та нарощуванню обсягів виробництва в окремих регіонах ціни на овочі у 2023 р. залишалися нижчими, ніж у 2022 р. Проте багато фермерів, які не мають належних умов для зберігання врожаю, змушені були продавати його за низькими цінами. За підрахунками, для зберігання всього врожаю овочів не вистачає близько 150–170 овочесховищ, хоча у 2023 р. їх збудували близько 15.

Вироблення адекватного стратегічного бачення своїх стосунків з цими країнами дозволить нашій державі скористатися можливостями та перевагами, що виникають у руслі світового тренду – поступового зміщення світової вісі економічного розвитку в Азію.

Розбудова взаємовигідних відносин з країнами АТР, передусім з державами Східної та Південно-Східної Азії, повинна стати одним із стратегічних зовнішньополітичних пріоритетів України. Це обумовлюється як викладеними вище чинниками, так і наявністю в цьому регіоні містких ринків збуту (менш вибагливих та більш доступних, ніж північноамериканський та європейський ринки), а також технологічною сумісністю української господарської системи з системами ряду країн регіону.

Висновки. Отже, економічні і політичні інтереси України на цьому напрямі можна звести до наступних аспектів:

– налагодження та розвиток взаємин з тими країнами АТР (зокрема, з Китаєм, Японією, країнами-членами АСЕАН), які у своїй діяльності сприяють зміцненню регіональної та міжнародної стабільності, можуть ефективно допомагати нашій державі у реалізації модернізаційних проектів;

– залучення ресурсів фінансових центрів регіону, які мають значні валютні резерви і виступають як чисті кредитори та експортери капіталу, для інвестування промислового та аграрного секторів України;

– створення сприятливих правових та економічних умов для реалізації в Україні бізнес-проектів за участю державного, приватного та змішаного капіталу країн Східної Азії, зокрема у сферах високих технологій.

Таким чином, побудова послідовної і транспарентної системи відносин стратегічного партнерства має забезпечити Україні поступальний демократичний розвиток, випереджальне здійснення суспільної модернізації та зміцнення міжнародних гарантій її безпеки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ларіна Я., Діченко А., Сидоров М.. Маркетингові стратегії у процесі виходу підприємств на зовнішні ринки: особливості та підходи до впровадження. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2024. Vol. 332(4). P. 101–108. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-14>

2. Луцій К.М. Маркетинг партнерських відносин м'ясопереробних підприємств: автореф. дис. ... канд. економ. наук: 08.00.04. Київ, 2018 URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3cc28d60-0177-4ab5-bba3-ac4e423e3b4c/content>.

3. Луцій О., Бондаренко В., Рябчик А. Роль партнерських відносин у забезпеченні продовольчої безпеки України через ринок молочних продуктів. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72.

4. Луцишин З. Актуальні дослідження сучасних процесів зовнішньої торгівлі України (відгук на монографію «Зовнішня торгівля України: XXI століття»). *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2016. № 4. С. 117–118. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_4_11.

5. Китайський економічний слід в Україні. Центр економічної стратегії. URL: https://ces.org.ua/chinese-money-in-ukraine/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQIAj9m7BhD1ARIsANsIlvA-p_t7PB9pnSMvZpjbHVIKfZxhiQ_69vq7ZCfGO4DxcABeUm_080aAIE6EALw_wcB

6. Ліфінцев Д. Крос-культурні комунікації в українсько-китайських ділових відносинах. *Україна–Китай*. 2019. № 18(4). URL: <https://sinologist.com.ua/lifintsev-d-kros-kulturni-komunikatsiyi-v-ukrayinsko-kytayskyh-dilovyh-vidnosynah/>

7. Князик Ю. М. Взаємозв'язок суб'єктів маркетингу партнерських відносин. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. 2010. № 690. С. 321–326. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/06ce21bb-e0f7-4c18-8f5f-fd75be2c220f/content>.

8. Мовчанюк А.В. Особливості управління маркетинговою діяльністю підприємств аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/12524-0072/2023-54-27>.

9. Сільське господарство в умовах воєнного часу : другий рік боротьби за виживання. URL: https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/silske_gospodarstvo_v_umovakh_voennogo_chasu_drugiy_rik_borotbi_za_vizhivannya.

10. Овочі «борщового набору» в Україні : дефіциту не очікується, проте імпорт можливий. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1523-ovochi-borschovogo-naboru-v-ukrayini-defitsitu-ne-ochikuyetsya-prote-importmojliviy>.

11. У цьому році фермери зібрали 29 млн тонн овочів. У лідерах Житомирщина та Дніпропетровщина. URL: <https://minagro.gov.ua/news/u-comu-roci-fermeri-zibrali-29-mln-tonn-ovochiv-u-liderahzhitomirshchina-ta-dnipropetrovshchina>.

12. Українські аграрії не можуть зібрати весь урожай овочів через брак сховищ. URL: <https://agropolit.com/news/27142-ukrayinski-agrariyi-ne-mojut-zibrativedes-vrojaj-ovochiv-cherez-brak-shovisch-ekspert>.

13. Чжан Хенгрюн, Чжан Цзяньчжен. Дослідження перспектив створення зони вільної торгівлі між Китаєм та Україною в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях». *Україна-Китай*. №13. 2018. С. 94–103.

14. Chen G., Wang Y. Relationship Marketing in the Context of Sustainable Agribusiness Development. *Asian Agribusiness Journal*. 2020.

REFERENCES:

1. Larina Ya., Dichenko A., Sydorov M. (2024). Marketing strategies in the process of enterprises entering foreign markets: features and approaches to implementation. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, vol. 332(4), pp. 101–108. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-14>

2. Lutsii K.M. (2018). Marketing partnerships for meat processing companies. *dys. ... kand. ekonom. nauk: 08.00.04*. Kyiv. Available at: <https://dglb.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3cc28d60-0177-4ab5-bba3-ac4e423e3b4c/content>.

3. Lutsii O., Bondarenko V., Riabchuk A. (2025). Role of partnerships in ensuring food security through the dairy market. *Economika ta suspilstvo*, no. 72.

4. Lutsyshyn Z. (2016) Aktualni doslidzhennia suchasnykh protsesiv zovnishnoi torhivli Ukrainy (vidhuk na monohrafiu "Zovnishnia torhivlia Ukrainy: XXI stolittia") [Current research on modern processes of foreign trade of Ukraine (response to the monograph "Foreign Trade of Ukraine: XXI Century")]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, no. 4, pp. 117–118. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_4_11.

5. Kytayskyi ekonomichnyi slid v Ukraini [Chinese economic footprint in Ukraine]. *Tsentr ekonomichnoi stratehii*. Available at: https://ces.org.ua/chinese-money-in-ukraine/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQIAj9m7BhD1ARIsANsIlvA-p_t7PB9pnSMvZpjbHVIKfZxhiQ_69vq7ZCfGO4DxcABeUm_080aAIE6EALw_wcB

t7PB9pnSMvZpjbHVIKyfZxhiQ _ 69vq7ZCfGO4DxcABeUm_080aAIE6EALw_wcB

6. Lifintsev D. (2019) Kros-kulturni komunikatsii v ukrainsko-kytayskykh dilovykh vidnosynakh [Cross-cultural communications in Ukrainian-Chinese business relations]. *Ukraina-Kytai*, no. 18(4). Available at: <https://sinologist.com.ua/lifintsev-d-kros-kulturni-komunikatsiyi-v-ukrayinsko-kytayskykh-dilovykh-vidnosynah/>.

7. Kniazzyk Yu.M. (2021) Vzaiemozviazok subiektiv marketynhu partnerskykh vidnosyn. [Interrelationship between marketing entities in partnership relations]. *Visnyk NU "Lvivska politekhnika"*, no. 690, pp. 321–326. Available at: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/06ce21bb-e0f7-4c18-8f5f-fd75be2c220f/content>.

8. Movchaniuk A.V. (2023). Osoblyvosti upravlinnia marketynhovoio diialnistiu pidpriemstv ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. [Features of managing marketing activities of enterprises in the agricultural sector of Ukraine under martial law conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-27>.

9. Silske gospodarstvo v umovakh voiennoho chasu : druhyi rik borotby za vyzhyvannia [Agriculture in wartime: the second year of the struggle for survival]. Available at: https://www.ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/silske_gospodarstvo_v_umovakh_voennogo_chasu_druyiy_rik_borotbi_za_vizhivannya.

10. Ovochi "borschovoho naboru" v Ukraini: defitsytu ne ochikuietsia, prote import mozhlyvyi [Vegetables of the "borsch set" in Ukraine: no shortage expected, but import possible]. Available at: <https://kurkul.com/spetsproekty/1523-ovocho-borschovogo-naboru-v-ukrayini-defitsitu-ne-ochikuyetsya-prote-importmojlivi>.

11. U tsomu rotsi fermery zibraly 29 mln tonn ovochiv. U liderakh Zhytomyrshchyna ta Dnipropetrovshchyna [This year, farmers harvested 29 million tons of vegetables. The leaders are the Zhytomyr and Dnipropetrovsk regions]. Available at: <https://minagro.gov.ua/news/u-comu-roci-fermeri-zibrali-29-mln-tonn-ovochiv-u-liderahzhitomirshchina-ta-dnipropetrovshchina>.

12. Ukrainski ahrarii ne mozhut zibraty ves urozhai ovochiv cherez brak skhovyshch [Ukrainian farmers cannot harvest the entire vegetable crop due to lack of storage facilities]. Available at: <https://agropolit.com/news/27142-ukrayinski-agrariyi-ne-mojut-zibrati-ves-vrojaj-ovochiv-cherez-brak-shovisch-ekspert>.

13. Chzhan Khenhriun, Chzhan Tszianchzhen. (2018). Doslidzhennia perspektyv stvorennia zony vilnoi torhivli mizh Kytaiem ta Ukrainoiu v ramkakh initsiatyvy "Odyn poias, ody shliakh" [Research on the prospects of creating a free trade zone between China and Ukraine within the framework of the Belt and Road Initiative]. *Ukraina-Kytai*, no. 13, pp. 94–103.

14. Chen G., Wang Y. (2020). Relationship Marketing in the Context of Sustainable Agribusiness Development. *Asian Agribusiness Journal*.